

DÂN CHỦ XHCN - VẤN ĐỀ CỐT LÕI TRONG XÂY DỰNG NHÀ NƯỚC PHÁP QUYỀN Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

GVC. Lê Quang Thế
P. Trưởng Phòng TC-HC-QT

Dân chủ, pháp quyền là các đề tài giành được nhiều sự quan tâm chú ý của các nhà nghiên cứu khoa học, các nhà hoạt động xã hội trong các lĩnh vực chính trị, triết học, luật học và nhân quyền. Trong phạm vi bài viết này, chỉ tập trung ở một số vấn đề thuộc quan điểm của Đảng về xây dựng Nhà nước pháp quyền trong tiến trình dân chủ hóa ở nước ta hiện nay.

Với quan điểm "*dân chủ*" - một mục tiêu của xã hội chủ nghĩa, Đảng ta đã quán triệt sâu sắc và hoàn thiện hơn hệ thống mục tiêu xã hội chủ nghĩa: "*Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh*" theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Đặc biệt dân chủ không chỉ là mục tiêu, mà còn là động lực phát triển nhanh và bền vững của đất nước, vì nó phát huy tính tích cực, chủ động, tự giác, giải phóng năng lực sáng tạo của con người. Dưới ánh sáng đổi mới của Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ VI năm 1986, Việt Nam đã từng bước dân chủ hóa mọi mặt của đời sống kinh tế - xã hội. Đây một cuộc cách mạng sâu rộng trong toàn xã hội để thực hiện các mục tiêu dân chủ và hiện thực hóa các giá trị dân chủ vào cuộc sống. Tại Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội (bổ sung, phát triển năm 2011), Đảng ta đã tiếp tục khẳng định dân chủ XHCN là bản chất của chế độ ta, vừa là mục tiêu, vừa là động lực của sự phát triển đất nước. Xây dựng và

từng bước hoàn thiện nền dân chủ XHCN, bảo đảm dân chủ được thực hiện trong thực tế cuộc sống ở mỗi cấp, trên tất cả các lĩnh vực. Cùng với sự khẳng định đó Đảng ta thể hiện cụ thể trong xây dựng Nhà nước mà trọng tâm là thực hiện quyền lực nhà nước của một nhà nước pháp quyền theo quan điểm của Đảng. Tại Hội nghị lần thứ 2 Ban Chấp hành Trung ương khóa VII ngày 29 tháng 11 năm 1991, khái niệm nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa lần đầu tiên được đề cập như một mục tiêu cần hướng tới của một xã hội dân chủ văn minh. Sau một thời gian dài của quá trình nhận thức về nhà nước pháp quyền, đến năm 2002, thuật ngữ "*Nhà nước pháp quyền XHCN*" mới chính thức trở thành một nguyên tắc hiến định định hướng cho quá trình xây dựng và hoàn thiện bộ máy nhà nước Việt Nam (Điều 2, Hiến pháp 1992 sửa đổi 2001). Theo quan điểm của Đảng mối quan hệ giữa pháp quyền và dân chủ được thể hiện khá rõ nét trong khái niệm nhà nước pháp quyền XHCN thực hiện ở Việt Nam. Đây là mô hình nhà nước được tổ chức và vận hành nhằm bảo vệ và phát huy chế độ dân chủ của xã hội. Với nội dung cơ bản của Nhà nước pháp quyền XHCN là xây dựng nhà nước dân chủ của dân, do dân và vì dân, nhà nước quản lý xã hội bằng pháp luật, dưới sự lãnh đạo của Đảng, tổ chức và hoạt động theo nguyên tắc tập trung dân chủ, quyền lực nhà nước thống nhất có sự phân công, phối hợp giữa các cơ quan thực hiện các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp đã thể hiện rõ đặc trưng của Nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam mà đất nước ta đã và đang xây dựng.

Từ phương pháp tiếp cận trên, cho thấy linh hồn cốt lõi của việc xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam chính là dân chủ. Yêu cầu này được xây dựng trên cơ sở triết lý pháp luật tổng quát của Hồ Chí Minh là triết lý phát triển lấy con người làm trung tâm. Từ đó, khẳng định rằng nhà

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

nước pháp quyền chính là một thành tố quan trọng, không thể thiếu của một nền dân chủ tại Việt Nam; và chỉ thực hiện được trên cơ sở một nền tảng pháp luật vững chắc và một cơ chế hoạt động hợp lý, có hiệu quả từ phía nhà nước.

Xây dựng một Nhà nước pháp quyền XHCN vững mạnh chính là một biện pháp quan trọng góp phần tiếp tục đẩy mạnh quá trình dân chủ hóa và đáp ứng tốt hơn đòi hỏi tất yếu của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN. Chính vì vậy, Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI Đảng Cộng sản Việt Nam tiếp tục khẳng định mục tiêu xây dựng và từng bước hoàn thiện nền dân chủ xã hội chủ nghĩa, bảo đảm dân chủ được thực hiện trong thực tế cuộc sống ở mỗi cấp, trên tất cả các lĩnh vực. Từ mục tiêu này, Đảng ta khẳng định Nhà nước ta là Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Với mục tiêu phấn đấu đến năm 2020 nước ta cơ bản trở thành nước công nghiệp theo hướng hiện đại; chính trị - xã hội ổn định, dân chủ, kỷ cương và đồng thuận; đẩy mạnh xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN, hoàn thiện các thể chế nhằm bảo đảm và phát huy các quyền con người, quyền công dân, chăm lo hạnh phúc, sự phát triển tự do của mỗi người, trong đó, nhân dân thực hiện quyền làm chủ thông qua hoạt động của Nhà nước, của cả hệ thống chính trị bằng các hình thức dân chủ trực tiếp, dân chủ đại diện. Trong bối cảnh đó, lý luận về xây dựng và phát huy dân chủ XHCN luôn là hạt nhân lý luận, là tâm điểm phát triển của lý luận pháp quyền XHCN. Quy định tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân trở thành nội dung cốt lõi, xuyên suốt trong dự thảo sửa đổi Hiến pháp 1992. “*Hiến pháp này tiếp tục khẳng định ý chí của nhân dân...*” (lời nói đầu Dự thảo sửa đổi, bổ sung Hiến pháp năm 1992). Ý chí ấy như là một định đề mang

tính nguyên tắc, phải được hiện thân trong các chương, điều. Điều 2 Dự thảo đã khẳng định nguyên lý nền tảng: “*Tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân*” đã chỉ rõ nguồn gốc, bản chất, mục đích của quyền lực nhà nước đều xuất phát từ nhân dân và thực hiện quyền lực nhân dân. Đây là vấn đề cốt lõi thuộc về bản chất quyền lực, nó quy định cách thức tổ chức thực hiện quyền lực nhà nước mà Đảng Cộng sản Việt Nam đang xây dựng: Nhân dân là chủ thể tối cao của quyền lực nhà nước. Từ lý luận trên được Đảng ta từng bước thể hiện cụ thể qua các Nghị quyết trung ương 3,5,6,7 khóa XI càng thể hiện quyết tâm của Đảng xây dựng Nhà nước pháp quyền phát triển trong một môi trường có sự giám sát, phản biện mạnh mẽ và sự tham gia có trách nhiệm của một xã hội công dân. Một cơ chế giám sát hiệu quả của nhân dân đối với hoạt động công quyền cũng chính là một điều kiện quan trọng trong việc nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam. Một cơ chế đảm bảo quyền của công dân trong xã hội dân chủ, dân chủ XHCN Việt Nam.

Trong điều kiện hiện nay, các thể lực thù địch đang xuyên tạc bản chất nhà nước ta, chúng vu cáo chế độ ta là một chế độ mất dân chủ. Thiết nghĩ nghiên cứu kỹ vấn đề này là một đòi hỏi cấp thiết. Những chân lý khoa học, những nội dung cơ bản của hệ thống lý luận, học thuyết về pháp quyền XHCN, nguyên tắc pháp quyền XHCN với tinh thần tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân nhằm tăng cường dân chủ trong đời sống xã hội của Đảng; được nghiên cứu, làm rõ, đưa đến sự nhận thức thống nhất, tạo dựng sự đồng thuận chung trong toàn xã hội, tạo ra sự nhất trí, sức mạnh tổng hợp, ý chí đoàn kết hoàn thành mục tiêu xây dựng nhà nước pháp quyền XHCN mà Đảng và Nhà nước ta đã đề ra./.